

Jadwiga Żuk, Małgorzata WalczukUniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Humanistyczny

Bezpieczeństwo socjalne osób niepełnosprawnych

The social safety of disable people

Streszczenie: Wśród potrzeb człowieka jedną z najważniejszych jest potrzeba bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo socjalne jest pojęciem interdyscyplinarnym. W przypadku bezpieczeństwa socjalnego osób niepełnosprawnych problem ten staje się o wiele szerszy. Ważnym elementem jest zrozumienie, czym jest bezpieczeństwo socjalne, jakie niesie zagrożenia brak jego zapewnienia. Przeciwnieństwem poczucia bezpieczeństwa jest poczucie zagrożenia. Niniejsze opracowanie jest próbą analizy bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych. Kiedy mówimy o bezpieczeństwie osób niepełnosprawnych, ich własne możliwości mogą okazać się niewystarczające. To państwo powinno zagwarantować osobom niepełnosprawnym takie poczucie bezpieczeństwa, aby żadne z zagrożeń socjalnych typu: głód, bezdomność, bezrobocie, brak opieki medycznej i rehabilitacji czy brak dostępu do edukacji nigdy nie były powodem wykluczenia tych osób. Rozwój technologii umożliwia inkluzję ludzi z dysfunkcjami do życia społecznego. Należy wykorzystać wszystkie możliwości rozwoju gospodarczego, ale również edukację społeczeństwa, aby osoby niepełnosprawne były włączane w życie społeczne i nie czuły się dyskryminowane i spychane na margines.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo socjalne, polityka społeczna, osoby niepełnosprawne

Abstract: The safety need is one of the most important among people's needs. The meaning of social safety is interdisciplinary. When we actually think about the meaning of the social safety within disable people, we can see that it becomes much more serious. It is really important to understand what the social safety means, what danger it brings or what the lack of the social safety brings. The contrast to being safe is the feeling of danger. The essay contains the attempt of an analyse the safety feeling within disable people. When we talk about safety of disable people, their own capabilities might not be good enough. The government should ensure that the disable people will feel safe and none of the social dangers like: starvation, homelessness, unemployment, lack of medical and rehabilitation support or problems to get the right education, will be a reason to exclude them. The technology progress gives disable people an inclusion to the social life. We need to take advantage of the economic development but also the society education to make sure that disable people will be included in the social life and stop feeling discriminated or pushed away.

Keywords: the social safety, social policy, disable people

Bezpieczeństwo socjalne jest jedną z najważniejszych gałęzi polityki społecznej. To pojęcie interdyscyplinarne i rozpatrywane jest na gruncie nauk ekonomicznych, polityki społecznej, socjologii i prawa. Według autorów encyklopedii PWN pojęcie to definiowane jest w sposób następujący: „bezpieczeństwo socjalne, realne gwarancje zaspokojenia potrzeb socjalnych jednostek i rodzin, stan wolności od niedostatku bądź obniżenia poziomu życia spowodowanego głównie tzw. ryzykiem socjalnym (np. utrata możliwości zarobkowania, choroba, inwalidztwo, starość, zwiększone obciążenia rodzinne, bezradność) lub innymi zdarzeniami losowymi” [Encyklopedia PWN 2005]. Zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego nie są zjawiskiem nowym i dotyczą przede wszystkim ludzi, którzy mają ograniczone bądź nawet brak możliwości zarobkowania. Wśród tej grupy społeczeństwa, poza osobami starszymi, są przede wszystkim niepełnosprawni. Nie ma jednej, powszechnie uznanej definicji niepełnosprawności. Pojęcie niepełnosprawności jest definiowane w zależności od tego, do jakich celów jest używane. I tak w myśl Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza „trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”. [Art. 2 pkt 10 Dz.U. 1997 Nr 123 poz. 776].

Nieco inaczej niepełnosprawność została zdefiniowana w Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych z 2006 r.: „Do osób niepełnosprawnych zaliczają się osoby z długotrwałą obniżoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, która w interakcji z różnymi barierami może ograniczać ich pełne i efektywne uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami” [Art. 1]. Orzekanie o niepełnosprawności, podobnie jak sama niepełnosprawność, jest dość skomplikowane i komuś, kto po raz pierwszy mierzy się z problemem bycia niepełnosprawnym, może wydawać się mało przejrzyste. Otóż orzeczenie o niepełnosprawności nie jest tożsame z niezdolnością do pracy i uprawnieniami rentowymi, jak to się często kojarzy. „Pojęcia niepełnosprawności, które zawiera art. 4 ustawy z 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, nie można utożsamiać z pojęciem niezdolności do pracy, określonym w art. 12 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie są one tożsame” [art. 4 Ust. z 1997 r.]. Jak informuje na swojej stronie internetowej Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych: „Zgodnie z obowiązującym prawem ocena stanu zdrowia nie jest jedynym wyznacznikiem niepełnosprawności, bowiem orzecznictwo o niepełnosprawności uwzględnia zarówno fizyczne, psychiczne, jak i społeczne aspekty funkcyjno-

wania człowieka”. Instytucjami orzekającymi o niepełnosprawności są przede wszystkim:

- Powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako pierwsza instancja;
- Wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako druga instancja;

Postępowanie orzecznicze, służące ustaleniu niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, co do zasady jest zespołowe i dwuinstancyjne. W praktyce oznacza to, że w skład zespołu orzekającego zarówno powiatowe, jak i wojewódzkiego wchodzi co najmniej dwóch specjalistów, z których przynajmniej jeden jest lekarzem sprawującym jednocześnie funkcję przewodniczącego składu orzekającego, a drugi jest pedagogiem, psychologiem, pracownikiem socjalnym, doradcą zawodowym lub innym lekarzem. Takie postępowanie orzecznicze ma na celu ustalenie niepełnosprawności i określenie stopnia tej niepełnosprawności. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w art. 3 wyróżnia trzy stopnie niepełnosprawności:

- 1) znaczny
- 2) umiarkowany
- 3) lekki

Orzeczenie o niepełnosprawności może mieć charakter stały lub okresowy. Osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności możemy uznać za niesamodzielne. Powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności wydają orzeczenia o:

- niepełnosprawności;
- stopniu niepełnosprawności;
- wskazaniach do ulg i uprawnień.

Przedmiotowe orzeczenia poza ustaleniem statusu osoby orzeczonej jako osoby niepełnosprawnej stanowią również podstawę do przyznania różnego rodzaju ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

W systemie orzekania o niepełnosprawności możemy wyróżnić orzecznictwo dla celów świadczeń z ZUS czy KRUS, przede wszystkim świadczeń rentowych, ale również rehabilitacyjnych. Orzecznictwo to wyróżnia kategorię osób niezdolnych do pracy i samodzielnej egzystencji. Jak można przeczytać w Informatorze dla osób niepełnosprawnych: „Do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy m.in.: orzekanie dla celów ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz innych świadczeń wypłacanych przez Zakład, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Orzeczenia wydają:

- lekarz orzecznik ZUS – w I instancji,
- komisja lekarska ZUS – w II instancji” [Informator dla osób niepełnosprawnych, Warszawa, 2015, s. 23].

Ważnym elementem orzecznictwa ZUS jest również rehabilitacja lecznicza. „Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadzi program rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej. Celem programu jest przywrócenie zdolności do pracy osobom, które w następstwie choroby, urazu lub wypadku są zagrożone długotrwałą niezdolnością do pracy lub są nadal niezdolne do pracy, ale jednocześnie, po odbyciu rehabilitacji leczniczej, rokują odzyskanie tej zdolności. Podstawą skierowania do ośrodka rehabilitacyjnego jest orzeczenie o potrzebie rehabilitacji, wydane przez lekarza orzecznika ZUS [Ibidem, s. 26].

Sytuację prawną osób niepełnosprawnych w Polsce regulują przede wszystkim następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
- Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z 1 sierpnia 1997 r.
- Ustawa o rehabilitacji Dz.U. z 2011 r. Nr 127
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych z 13 grudnia 2006 r.
- Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania
- Uchwała Sejmu RP w sprawie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych z dnia 7 grudnia 2012 r.

"Miłość do cierpiących jest znakiem i miarą poziomu cywilizacji rozwoju narodu" [Jan Paweł II, 1993]. Niepełnosprawność wydaje się być ściśle związana z pojęciem godności człowieka. Konstytucja RP z 1997 r. stanowi, że: „Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo” [Art. 67.1.Warszawa 1997]. Rozwój medycyny pozwala na ratowanie życia noworodkom, które rodząc się z różnego rodzaju ciężkimi chorobami czy defektami, kiedyś nie miały szans na przeżycie. Analogiczną sytuację można zaobserwować przy ratowaniu życia i zdrowia osób po ciężkich wypadkach. W związku z tym, coraz więcej osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami funkcjonuje w społeczeństwie. Przez lata zmieniło się też postrzeganie niepełnosprawności. Ludzie tacy uczą się i pracują, nie są już alienowani i zamykani w domach czy zakładach. Bardzo wiele robi się w kierunku ułatwiania życia ludziom z dysfunkcjami zarówno edukując społeczeństwo, jak i pomagając osobom chorym w zacieraniu granic. Samo ratowanie życia już nie wystarcza, pozostaje problem jakości życia osób niepełnosprawnych, ale również osób opiekujących się nimi, najczęściej rodzin czy osób najbliższych. Jak zauważył ks. Piotr Bortnik w swoich przemysleniach

„Rola wspólnot Wiara i Światło we wspomaganie osób niepełnosprawnych i ich rodzin”: „We współczesnym świecie, w dobie postępu techniki i rozwoju cywilizacji, w pogoni za dobrobytem i reklamowym zewnętrznym pięknem, nie brakuje ludzi zepchniętych na margines społeczeństwa ze względu na chorobę wrodzoną lub nabytą w sferze fizycznej lub psychicznej (umysłowej)” [P. Bortnik, 2004, s. 19]. Rozwój i zasady kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej są w ostatnich latach bardzo dynamiczne i powstają coraz to nowe formy kształcenia i inkluzji. Zdaniem N. Luhmanna: „Realizacja zasady inkluzji w funkcjonalnej dziedzinie polityki prowadzi w konsekwencji do ukształtowania się państwa bezpieczeństwa socjalnego. Państwo bezpieczeństwa socjalnego urzeczywistnia inkluzję polityczną. Chodzi przy tym nie tylko o zabezpieczenie i stałe podnoszenie standardów minimum przysługujących każdemu warunków socjalnych, lecz także o różne szczególnego rodzaju problemy życiowe każdego, kto znajdzie się w trudnej sytuacji. Toteż nie tylko podnosi się poziom powszechnego minimum bytowego, ale podejmuje się coraz to nowe problemy jako zadania publiczne” [Warszawa 1994, s. 36-38]. Jan Paweł II w „Christivideles laici”: „Także i chorzy są posłani do pracy w winnicy. Ciężar, który przygniata ciało i odbiera pogodę ducha, w żadnym wypadku nie zwalnia od tej pracy, ale jest wezwaniem ich do czynnego przeżywania ludzkiego i chrześcijańskiego powołania i do udziału we wzrastaniu Królestwa Bożego w nowy, jeszcze cenniejszy sposób” [JPiI, 1988]. Praca jest jedną z najważniejszych wartości w życiu człowieka. Jak mówił Jan Paweł II w encyklice „Laborem exercens”: „Praca jest prawem i obowiązkiem każdego człowieka, jest aspektem odwiecznym i pierwszoplanowym, zawsze aktualnym. Każdy człowiek potrzebuje pracy nie tylko do tego, aby zaspokajać materialne potrzeby dnia codziennego, ale także, a może przede wszystkim do poczucia, że jest potrzebny, przynależności do jakiejś grupy, do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Poprzez pracę ma się przyczyniać do ciągłego rozwoju nauki i techniki, a zwłaszcza do nieustannego podnoszenia poziomu kulturalnego i moralnego społeczeństwa, w którym żyje jako członek braterskiej wspólnoty; praca zaś oznacza każdą działalność, jaką człowiek spełnia, bez względu na jej charakter i okoliczności, to znaczy każdą działalność człowieka, którą za pracę uznać można i uznać należy pośród całego bogactwa czynności, do jakich jest zdolny i dysponowany poprzez samą swoją naturę, poprzez samo człowieczeństwo” [Jan Paweł II, 1981, s. 1].

Tabela 1. Liczba pracujących osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym (18-59/64) według statusu zatrudnienia

Wyszczególnienie	Pracujące osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym (18-59/64) ¹ (w tys.)				
	Ogółem	Pracownicy najemni	Z tego:		Pomagający członkowie rodzin
			Pracujący na własny rachunek i pracodawcy		
			razem	w tym pracodawcy	
2006	416	238	130	17	48
2007	439	277	116	11	46
2008	460	317	100	10	44
2009	443	311	92	11	40
2010	441	319	94	11	29
2011	442	323	94	12	26
2012	450	338	88	13	24
2013	430	329	79	12	17
2014	434	346	69	11	18
2015	419	346	59	10	16

¹ Wiek produkcyjny wg tzw. ekonomicznych grup wieku, tzn. wiek 18-59 dla kobiet i 18-64 dla mężczyzn.

Źródło: Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, GUS (dane średnioroczne i kwartalne)

Pomoc i opieka ze strony państwa powinna być uregulowana i przewidziana na każdym etapie życia człowieka, aby w momencie powstania niepełnosprawności osoba taka mogła skorzystać z przewidzianych dla niej środków. Człowiek, który rodzi się z niepełnosprawnością, potrzebuje, poza leczeniem, rehabilitacji, a następnie edukacji i przygotowania do życia i funkcjonowania w społeczeństwie. Również rodzina, w której pojawia się takie dziecko, potrzebuje opieki i wsparcia w zupełnie nowej dla siebie sytuacji. Natomiast osoba, która w wyniku choroby czy wypadku staje się niepełnosprawna, potrzebuje pomocy i możliwości przystosowania do życia oraz wykorzystania swoich predyspozycji do dalszego funkcjonowania. Ale to nie tylko ludzie z różnymi ułomnościami potrzebują pomocy i edukacji, również pozostała część społeczeństwa tego wymaga. „Konieczne więc są działania na rzecz zmiany postaw naszego społeczeństwa wobec niepełnosprawnych, a co za tym idzie zmiany świadomości społecznej w kierunku akceptacji integracyjnego modelu funkcjonowania tych osób w społeczeństwie” [Ochonczenko, 2004, s. 240]. Ważne jest, aby ludzie tworząc nową architekturę czy nowe miejsca

pracy od początku przewidywali funkcjonowanie w nich osób niepełnosprawnych, aby uniknąć kosztownego dostosowywania otoczenia do takich potrzeb. Jeżeli od początku tworzenia nowej rzeczywistości takie aspekty będą uwzględniane, możliwe będzie uniknięcie dużych nakładów na dostosowywanie otoczenia do potrzeb osób mniej sprawnych. Wówczas społeczeństwo nie będzie postrzegać tych ludzi jako generujących dodatkowy koszt, a stanie się to czymś normalnym. Od najmłodszych lat dzieci powinny dowiadywać się o tym, że wokół żyją różni ludzie, którzy mogą potrzebować pomocy i funkcjonują trochę inaczej. Wydaje się, że nie powinno to być rozpatrywane przez pryzmat tolerancji, a raczej być czymś normalnym, aby osoby niepełnosprawne nie czuły, że są ciężarem, a były w miarę samodzielnymi, pełnoprawnymi członkami społeczeństwa. Zauważyła również ten problem H. Ochonczenko: „Jedną z barier w zatrudnianiu niepełnosprawnych jest postrzeganie ich przez pracodawców przez pryzmat ograniczeń, bezradności, koniecznej pomocy ze strony innych (osób, instytucji, organizacji). Przeszkodą w przyjęciu do pracy osoby niepełnosprawnej są też obawy pracodawców co do konieczności ponoszenia większych kosztów ze względu na jej stan zdrowia, a także przekonanie o zdecydowanie mniejszej wydajności pracy takiej osoby” [Ochonczenko 2004, s. 240].

Aktywność w zależności od etapu życia, początkowo edukacja, a następnie praca, dla każdego człowieka jest bardzo ważna, a szczególną wartość przedstawia w życiu osoby niepełnosprawnej. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych to jeden z niezwykle ważnych problemów mających wpływ na kształt realizowanej w Polsce, a także w innych krajach europejskich, polityki społecznej. Udział w rynku pracy stanowi bowiem jeden z kluczowych wyznaczników pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Osoby niepełnosprawne, jako jedna z największych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, wkroczyły na drogę emancypacji stosunkowo niedawno. Przez długie dekady pozostawały one na uboczu głównego nurtu życia, a wiele z nich podlegało polityce segregacyjnej polegającej na umieszczaniu ich w gigantycznych instytucjach opiekuńczych noszących cechy instytucji totalnych [Tossebro 1996, s. 45-66]. „W społeczno-zawodowej rehabilitacji osób niepełnosprawnych ważna jest możliwość ich zatrudniania, wiadomo bowiem, że w procesie pracy rehabilitacja jest najbardziej efektywna” [Nowak 1999, s. 68]. Uprawnienia pracownicze osób niepełnosprawnych zostały uregulowane w rozdziale 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy. W ostatnich latach można zauważyć coraz więcej działań mających na celu integrację i inkluzję osób niepełnosprawnych. „Uczestnictwo

osób niepełnosprawnych w głównym nurcie życia zbiorowego ma odznaczać się powszechnością, wszechstronnością, znormalizowaniem i równością. Ma więc być zjawiskiem dotyczącym ogółu ludzi niepełnosprawnych, którzy mają być obecni we wszystkich dziedzinach życia zbiorowego jako użytkownicy istniejących wzorów, a zarazem twórcy nowych rozwiązań podnoszących jakość życia. Ma dokonywać się przy zastosowaniu zwykłych środków, metod, instytucji. Ma też mieć charakter pełnienia typowych, uznanych za ważne i wartościowe ról społecznych i wiązać się z dostarczaniem zwykłych doświadczeń cyklu życia upływającego w zwyczajnym otoczeniu własnego domu, szkoły masowej, otwartego rynku pracy” [Żuraw, 2008, s. 9].

W życiu każdego człowieka posiadanie zawodu i praca zawodowa są niezbędnymi elementami dorosłego życia, a utrata pacy często burzy cały porządek i zmienia dotychczasowe życie. Jak trafnie zauważył Kołaczek: „Utrata pracy w okresie produktywności zawodowej jest niezwykle krytycznym wydarzeniem, często jest dramatem życiowym człowieka. Burzy nie tylko system wartości, ale życie rodzinne. Generuje powstawanie zachowań patologicznych, szczególnie alkoholizmu. Jest też czynnikiem konfliktogennym w rodzinie, nierzadko powoduje obniżenie pozycji osoby bez pracy, wywiera negatywny wpływ na styl życia i jej samopoczucie, szczególnie wraz z przedłużaniem się czasu trwania stanu bezrobocia” [Ochonczenko 2004, s. 240]. Na przestrzeni dziejów wartość i postrzeganie pracy ludzkiej bardzo się zmieniła. W czasach starożytnych praca fizyczna wykonywana była głównie przez najniższe warstwy społeczne, św. Augustyn uważał, że praca nieodłącznie wiąże się ze społecznym rozwojem człowieka, współcześnie praca jest nie tylko źródłem dochodów, ale także poczucia własnej wartości, samorealizacji i niezależności. W obecnych czasach, kiedy konkurencja na rynku pracy jest bardzo duża, a bezrobocie dotyka osoby pełnosprawne, rynek pracy osób niepełnosprawnych jest ograniczony. Brak pracy w przypadku osób niepełnosprawnych może wpływać destrukcyjnie na ich samopoczucie i pogłębiać niepełnosprawność poprzez alienację tych osób. „Brak pracy wpływa negatywnie na stan zdrowia osoby niepełnosprawnej – sprzyja powstawaniu nowych schorzeń i nasilaniu dolegliwości związanych z główną przyczyną niesprawności” [Kołaczek 1994].

Tabela 2. Liczba pracowników niepełnosprawnych oraz pracodawców zarejestrowanych w Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Rok	Zakład pracy chronionej		Otwarty rynek		Razem	
	pracodawcy	osoby niepełnosprawne	pracodawcy	osoby niepełnosprawne	pracodawcy	osoby niepełnosprawne
2015						
styczeń 15	1 247	133 125	22 507	106 839	23 754	239 964
luty 15	1 243	132 706	22 977	109 496	24 220	242 202
marzec 15	1 235	132 235	23 229	110 743	24 464	242 978
kwiecień 15	1 221	130 573	23 308	112 487	24 529	243 060
maj 15	1 206	128 631	23 649	113 957	24 856	242 588
czerwiec 15	1 206	128 258	23 837	114 477	25 043	242 735
lipiec 15	1 199	127 377	24 046	116 165	25 245	243 542
sierpień 15	1 188	126 610	24 206	117 613	25 394	244 223
wrzesień 15	1 180	125 933	24 547	119 383	25 727	245 316
październik 15	1 177	126 024	24 738	120 104	25 915	246 128
listopad 15	1 167	125 254	24 953	121 024	26 120	246 278
grudzień 15	1 163	124 458	25 028	121 597	26 191	246 055
średnia 2015	1 203	128 432	23 919	115 324	25 122	243 756
2016						
styczeń 16	1 141	121 948	25 154	122 203	26 295	244 151
luty 16	1 134	123 079	25 286	123 862	26 420	246 941
marzec 16	1 126	123 386	25 377	124 721	26 503	248 107
kwiecień 16	1 116	123 296	25 625	125 302	26 741	248 598
maj 16	1 113	123 018	25 845	126 377	26 958	249 395
czerwiec 16	1 108	122 583	25 897	127 482	27 005	250 065
lipiec 16	1 097	122 763	26 115	131 756	27 212	254 519
sierpień 16	1 098	123 303	25 961	130 975	27 059	254 178

Źródło: <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,83,sodir-pfron>, Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych na podstawie danych PFRON - stan na 2.11.2016 r., <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,83,sodir-pfron>

Globalizacja, otwarcie granic, a przede wszystkim rozwój technologii informatycznych otworzyły nowe możliwości także przed osobami niepełnosprawnymi. Powstały nowe zawody i możliwości wykonywania ich zdalnie lub częściowo zdalnie. Rodzi to nową płaszczyznę współpracy i integracji między osobami, które pracują w różnych miastach, a nawet państwach, są partnerami w pracy nie wiedząc o tym, że osoba po drugiej stronie może być niepełnosprawna. Jeszcze kilka lat temu osoby niepełnosprawne nie miały tylu możliwości realizacji zawodowych. W dobie cyfryzacji coraz więcej zawodów wykonywanych jest przy pomocy nowoczesnych technologii z dala od siedziby firmy. Osoby niepełnosprawne mają szanse wykonywać pracę na takich samych stanowiskach jak osoby pełnosprawne nawet nie wychodząc z domu. Przemiany w gospodarce wymuszają stosowanie coraz bardziej zaawansowanych technologii. Jak słusznie twierdzi A. Nowak: „Przede wszystkim chodzi o wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w stosunku do ogółu społeczeństwa. Niezbędnym elementem polityki zatrudnienia jest rehabilitacja zawodowa, której celem jest przystosowanie niepełnosprawnych do wykonywania pracy, nauki zawodu, wykształcenia odpowiednich postaw wobec pracy i współpracowników oraz umożliwienie osobie niepełnosprawnej wykonywania stałego zatrudnienia odpowiedniego do jej stanu zdrowia i kwalifikacji” [Nowak 1999, s. 68]. Również prowadzenie działalności gospodarczej jest możliwe przez osoby niepełnosprawne, na co przewidziana jest pomoc finansowa.

Zakończenie

Wspomagając inkluzję osób niepełnosprawnych należy zrobić wszystko, aby w odpowiednim momencie stworzyć możliwość edukacji i rehabilitacji, co przyczyni się do ich łatwiejszej aktywizacji zawodowej i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. „Jesteśmy zdolni do wielkich rzeczy, jeżeli nie pozwolimy, by pokonał nas lęk przed własną słabością” [Jan Paweł II]. Dostęp do komputera i Internetu staje się „oknem na świat”, umożliwiającym edukację, znalezienie i wykonywanie pracy, ale również rozwijanie więzi społecznych i przynależność do różnych grup społecznych. Zdaniem E. Wajs „Nowoczesne technologie mają wśród tych działań swoje miejsce – pozwalają stworzyć optymalne warunki do uczestnictwa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w systemie edukacji. Korzystając z technologii można również zapewnić osobom dorosłym warunki zdobycia zawodu, podniesienia kwalifikacji, a także wykonywania niektórych czynności w systemie telepracy. Przygotowanie infrastruktury do realizacji e-learningu jest warunkiem niezbędnym, a zarazem zadaniem własnym każdego państwa” [E. Wajs 2007, s. 4-5].

Bibliografia

- Bednarczyk D., *Przeciwdziałanie cyfrowemu wykluczeniu (e-integracja) w Polsce*, <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/viewFile/297/469>, [dostęp 23.03.2016 r.].
- Bógdał-Brzezińska A., Gawrycki M. (2003), *Cyberterroryzm i problemy bezpieczeństwa informacyjnego we współczesnym świecie*, Warszawa.
- Dijk Van J. (2010), *Społeczne aspekty nowych mediów. Analiza społeczeństwa sieci*, PWN, Warszawa.
- Doktryna Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2015, <https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/DCB.pdf>.
- Jemioło T., *Cyberprzestrzeń nową sferą walki XXI wieku*, <http://tadeuszjemioło.atemat.pl/133631,cyberprzestrzen-nowa-sfera-walki-xxi-wieku>, [dostęp 25.03.2016 r.].
- GIODO, *Ochrona danych osobowych wczoraj, dziś, jutro*, Warszawa 2006.
- Kończak B. (1994), *Bezrobocie osób niepełnosprawnych*, IFIS PAN, Warszawa.
- Koziej S., *Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 18/2011.
- Luhmann N. (1994), *Teoria polityczna państwa bezpieczeństwa socjalnego*, ISP PAN, Warszawa.
- Nowak A. (1999), *Wybrane edukacyjne i prawne aspekty niepełnosprawności*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.
- Ochonczenko H. (2004), *Sytuacja na rynku pracy osób niepełnosprawnych w dobie zmian społecznych i gospodarczych w Polsce*, [w:] *Człowiek niepełnosprawny w różnych fazach życia*, red. nauk. Jarosław Bąbka, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.
- Tadeusiewicz R. (2002), *Społeczność Internetu*. AOW EXIT, Warszawa.
- Tryboń M., Grabowska-Lepczak I., Kwiatkowski M. (2011), *Bezpieczeństwo człowieka w obliczu zagrożeń XXI wieku*, Zeszyty Naukowe SGSP, nr 41.
- Wajs E. (2007), *E-learning szansą dla osób niepełnosprawnych*, [w:] *elearning 2.0. Internetowy magazyn nowych technologii szkoleniowych*, listopad nr 2.
- Polska Cyfrowa - Raport Polska 2030*; http://zds.kprm.gov.pl/sites/default/files/03_polska_cyfrowa_at.pdf; data dostępu 14.06.2015.
- https://www.pfron.org.pl/ftp/publikacje/Informator_dla_osob_niepelnosprawnych_2014.pdf
- <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/pl,2,status-osoby-niepelnosprawnej> na dzień 28.11.2016 r.
- <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,83,sodir-pfron> na dzień